

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Valintaesitys
Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020
Suomen rakennerahasto-ohjelma

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Hankkeen julkinen nimi Elinvoimaa Kainuun järviltä Perämeren rannikolle - Oulujoen vesistöalueen vesistövisio 2035 - ARVOVESI	
Hakemusnumero 308042	Kokouksen päivämäärä
Saapumispäivämäärä 29.4.2020	Diaarinumero EURA 2014/9602/09 02 01 01/2020/POPELY
Käsittelijä Paula Alho	Viranomainen Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hakijan virallinen nimi Oulun Yliopisto	
Osatoteuttajat Suomen ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus	
Toimintalinja 2. Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen	
Erityistavoite 4.1. Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta	
Tukimuoto Ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyvä kehittämishanke	
Alkamispäivämäärä 1.6.2020	Päätymispäivämäärä 31.12.2022

Hankkeen sisältö

Oulujoki on Pohjois-Suomessa sijaitseva suuri rakennettu joki, jonka laaja vesistöalue ulottuu Suomen itärajalta Perämeren rannikolle. Oulujoen vesistöalueella on tehty alueellisesti ja aihepiireiltään pääsääntöisesti rajattuja selvityksiä, eikä vesistöön liittyviä suunnitelmia ole riittävästi kytketty maakuntien ja kuntien kehittämissuunnitelmiin. Koko Oulujoen vesistöä koskeva ja kattavasti vesistöalueen eri teemasisällöt tulevaisuuden näkemyksineen huomioiva selvitystyö puuttuu.

Hankkeen tavoitteena on vesienhoidon, vesivoiman, kalatalouden, alueiden käytön ja elinkeinoelämän tavoitteet yhteen sovittavan toimintamallin kehittäminen Oulujoen vesistöalueelle. Hankkeen aikana muodostettavassa vesistövisiossa huomioidaan kestävän kehityksen periaatteet niin luontoympäristön, luonnonvarojen käytön, alueen elinvoimaisuuden, vähähiilisen talouden kuin matkailun kehittämisen osalta.

Hankkeen toimenpiteet jaetaan viiteen osatehtävään. Ensimmäisessä osatehtävässä kootaan katsaus vesien tilasta, siihen vaikuttavista tekijöistä sekä vesivarojen käytöstä ja vesiturvallisuudesta. Vesistöjen luonnon monimuotoisuutta tarkastellaan ekologisen ainutlaatuisuuden indeksillä, jonka avulla pyritään ilmentämään alueen luonnonsuojelutavoitteita ja toisaalta houkuttelevuutta virkistykseen ja matkailun kannalta.

Toisessa osatehtävässä kootaan tietoa vesivoimatuotannossa tapahtuvien muutosten vaikutuksesta sähkön hintaan, virtaamaan, kasvihuonekaasupäästöihin, tuulivoimatuotannon määrään ja vesistön moninaiskäyttöön. Osatehtävässä tarkastellaan vesivoiman roolia joustavana tuotantoteknologiana sekä arvioidaan toteutunutta järvisäännöstelyä vesistön ekologian ja monikäytön näkökulmasta. Lisäksi tuotetaan tietoa sekä lyhytaikais- että vuosisäännöstelyn hyödyistä ja haitoista Oulujoen vesistön alueella ja arvioidaan erilaisten kehittämistoimenpiteiden vaikutuksia ja toteutettavuutta.

Kolmannessa osatehtävässä määritellään vaelluskalakantojen elvyttämisen ja kalastonhoidon tavoitteet ja suunnitellaan niitä tukevat toimenpiteet. Aluksi kootaan tiedot Oulujoen vesistön vaelluskalakantojen hoidon nykytilasta sekä tunnistetaan luonnonkierron mahdollistamiseen liittyvät haasteet. Tämän jälkeen laaditaan uudet vaihtoehtoiset toimenpide-ehdotukset vaelluskalakantojen hoidon optimoimiseksi. Vesistön kokonaiskalaston ja sen hyödyntämisen nykytilasta laaditaan synteesi, jonka pohjalta laaditaan vaihtoehtoisia, biologisen ja taloudellisen tuoton yhteensovittavia skenaarioita kokonaiskalaston hyödyntämisen kehittämiseksi.

Neljännessä osatehtävässä muodostetaan alueen erilaiset käyttötarpeet ja odotukset yhteensovittava vesistövisio ja laaditaan konkreettinen toimenpidesuunnitelma, jolla vesistövisiossa asetettuihin tavoitteisiin tähdätään. Vision laatimisesta vastaa säännöllisesti kokoontuva neuvottelukunta, joka muodostetaan sidosryhmien edustajista. Visiotyöskentely tapahtuu vuorovaikutteisen neuvotteluprosessin avulla neuvottelukunnassa ja alatyöryhmissä. Neuvottelukunta sekä ohjaa muissa osatehtävissä laadittavia selvityksiä että hyödyntää niiden tuloksia vision ja sitä tukevien toimenpiteiden valinnassa. Myös asukkailla toteutetun kyselyn tulokset ovat käytettävissä visiotyöskentelyssä. Toimenpidesuunnitelmassa määritellään vision toimeenpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet vastuutahoineen ja rahoitussuunnitelmineen sekä pyritään varmistamaan toiminnan jatkuminen hankkeen päätyttyä.

Hankkeen viestinnässä viidennessä osatehtävässä huomioidaan monipuolisesti vesistöalueella toimivat yhteisöt, yritykset sekä alueen eri asukas- ja ikäryhmät.

Nuorten osallistamiseen pyritään oppilaitosyhteistyön avulla. Vesistötiedosta kootaan yleistajuinen paikkatietopohjainen tarinakartta. Hankkeen lopussa viestintä kohdistetaan päättäjiin, millä varmistetaan sitoutuneisuus visiossa määriteltyyn toimintamalliin.

Hankkeen tuloksena syntyy monitieteiseen tietoon ja yhteistyöprosessiin pohjautuva Oulujoen vesistöalueen vesistövisio vuodelle 2035. Vesistövisio sisältää toimenpidesuunnitelman, jolla yhdessä aseteltuihin tavoitteisiin tähdätään. Hankkeessa pyritään turvaamaan haluttujen kehityskulkujen jatkumo pitkälle tulevaisuuteen.

Yhteistyötahoina ovat mm. Oulujoen vesistöalueen kunnat (Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Muhos, Oulu, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi, Utajärvi, Vaala), vesivoimayhtiöt (Fortum Power and Heat Oy, Oulun Energia, UPM Energia, Kainuun Voima, Kajave), yksityiset toimijat (KaiCell, Sotkamo Silver, Terrafame), Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun ELY-keskukset, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liitot, Metsähallitus, vesihuoltolaitokset, Pohjois-Pohjanmaan vesienhoidon yhteistyöryhmä, kalastusalueet ja osakas- ja kalastuskunnat Oulujoen vesistöalueella, maanomistajat, asukkaat, elinkeinonharjoittajat ja kansalaisjärjestöt.

☐ Hankkeen toiminta kohdistuu yhden maakunnan alueelle	☒ Hankkeen toiminta kohdistuu usean maakunnan alueelle	☐ Hankkeen toiminta on valtakunnallista
Maakunnat Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa		
Seutukunnat Oulun, Oulunkaaren, Kajaanin, Kehys-Kainuun		
Kunnat Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Muhos, Oulu, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi, Utajärvi, Vaala		

Lisätietoja hakemuksesta

TP:ssa 1 Kokonaisselvitys vesistön tilasta sovelletaan ensimmäistä kertaa Suomessa ns. ekologisen ainutlaatuisuuden indeksiä (LCBD, local contribution to beta diversity), jossa osoitetaan tilastollisin menetelmin olemassa oleviin aineistoihin pohjautuen eliöyhteisöiltään poikkeukselliset kohteet. Maankäyttö-, geologia-, maaperä- ja kasvillisuusaineistoilla voidaan selittää LCBD-indeksin vaihtelua, ja saada selville syy-seuraussuhteita. Tiedolla on käytännön merkitystä mm. luonnonsuojelutavoitteiden ja virkistys- ja matkailualueiden houkuttelevuuden kannalta.

Hankkeen nimi: Elinvoimaa Kainuun järviltä Perämeren rannikolle - Oulujoen vesistöalueen vesistövisi...

TP:ssa 2.Kestävä ja vastuullinen säännöstely ja vesivoimat tuotanto selvitetään sähköjärjestelmän tuotanto- ja kysyntäpuolen muutoksia ja arvioidaan niiden vaikutuksia vesivoiman rooliin joustavana tuotantoteknologiana. Katsaus sähkömarkkinoihin keskittyy muutokseen tuotantopuolella tuulivoimakapasiteetissa ja kulutuspuolella kysynnän joustavuudessa huomioiden mm. suurten kulutuskohteiden, kuten kauppakeskusten, mahdollisuudet toimia kulutuksen ja tuotannon vaihtelun tasapainottajana sähköverkossa. Lisäksi arvioidaan, miten sähköautojen latausta tai kotitalouksien lämmitystä yhdistettynä suuremmiksi ohjaittaviksi kokonaisuuksiksi (ns. virtuaalivoimaloiksi) voidaan hyödyntää kysyntäjoukon resursseina ja säätökapasiteettina fyysisten voimalaitosten tapaan.

TP:ssa 5 Viestintä ja tiedottaminen kiinnitetään erityistä huomiota nuorten osallistamiseen ja nuorten vesistötiedon lisäämiseen esimerkiksi oppilaitosyhteistyön kautta. Tarinakartan aineistoja voidaan hyödyntää biologian, maantiedon ja kuvaamataidon opetuksessa, ja nuoret voivat myös tuottaa tarinakarttaan sisältöä valokuvoin, videoin ja kirjoituksin. Yläkoulu- ja lukioikäisille nuorille järjestetään Minun vesistöni -aiheinen videoblogi/podcast -kilpailu, jossa nuoret voivat tutkia vesistösuhdettaan tieteen tai tarinan kautta. Parhaat vloggaajat/podcastajat palkitaan ja vlogit ja podcastit julkaistaan hankkeen nettisivuilla ja YouTubessa.

Hankkeen toimenpiteet pohjautuvat Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksien tekemään esiselvitykseen Oulujoen vesistöalueen vesistövision tarpeesta ja tavoitteista (2019 - 2020 välillä).

Hanke on ylimatekunnallinen; Kainuu 66 % (413 300 e) ja Pohjois-Pohjanmaa 34 % (206 700 e).

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Kustannukset	Yhteensä €	Rahoitus	Yhteensä €	Osuus nettokustannuksista (%)
1 Palkkakustannukset	561 125	1 Haettava EAKR- ja valtion rahoitus	620 000	77,50
2 Ostopalvelut	94 239	2 Kuntien rahoitus	57 000	7,13
3 Kone- ja laiteinvestoinnit	0	3 Muu julkinen rahoitus	45 497	5,69
4 Rakennukset ja maa-alueet	0	4 Yksityinen rahoitus	77 503	9,69
5 Muut kustannukset	9 963			
6 Flat rate	134 673			
Kustannukset yhteensä	800 000	Rahoitus yhteensä	800 000	100,00
7 Tulot	0			
Nettokustannukset yhteensä	800 000			
		Rahoitussuunnitelma yhteensä	800 000	
Kustannusarvio yhteensä	800 000			

Rahoittajan arvio hankkeesta

Valintapisteet 33/ 60;

- Hanke parantaa alueen valmiuksia tutkimuksen ja innovoinnin osaamisen kehittämiseen ja teknologiseen muutokseen (3)
- Hanke luo valmiuksia uusien ratkaisujen kaupalliseen hyödyntämiseen (3)
- Hanke toteutetaan yritysten ja tutkimus-, koulutus- tai kehittämisorganisaatioiden yhteistyönä (5)
- Hanke tukee älykästä erikoistumista yhdistämällä uudella tavalla eri osaamisalueita (4)
- kohdistuu maakuntien strategioissa tunnistettuihin kärkialoihin tai kehittämiskohteisiin (4)
- Hanke kohdistuu osaamisintensiiviselle ja työllistävälle toimialalle (3)
- Hanke edistää kansainvälistymistä tai verkostoihin osallistumista (1)
- Hanke tukee vähähiilisen talouden edistämistä (2)
- tukee sukupuolten välistä tasa-arvoa (1)
- tukee yhdenvertaisuutta (1)
- tukee kestävästä kehityksen periaatteita (4)
- tukee EU:n Itämeren alueen strategiaa (2)

Rahoittajan esitys

Rahoittajan esitys

 Hakemus esitetään hyväksyttäväksi Hakemus esitetään hylättäväksi**Ratkaisun mahdolliset perustelut ja jatkotoimenpiteet**

Hankkeessa kehitetään laaja-alaisella ja vuorovaikutteisella yhteistyöllä monitieteiseen tietoon pohjautuva Oulujoen vesistöalueen vesistövisio vuodelle 2035. Vesistövision tavoitteena on tukea alueen luontoympäristön ja elinkeinojen kestävä kehitystä eri näkökulmia huomioiden ja sitouttaa alueen toimijoita yhteiseen päämäärään. Hankkeen lopputuotoksena syntyy vesistövisiota ja siihen liittyviä toimenpiteitä pyritään viemään maakuntien, kuntien, viranomaistahojen ja muiden sidosryhmien strategioihin ja toiminnanohjaukseen.

Hanke toteuttaa Kestävää kasvua ja työtä 2014 - 2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman tavoitteita TL:lla 2 Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (erityistavoite 4.1. tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta) ja tukee Kainuun maakuntaohjelman (mm. biotalouden ja matkailun edistäminen) ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman (mm. kehittämisteema KT 2 Hyvinvoinnin ja hyvän ympäristön Pohjois-Pohjanmaa ja painopistettä laadukas ympäristö) tavoitteita.

- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen hankeryhmä 19.3.2020
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen hankeryhmä 3.4.2020
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen EURA-rahoittajaryhmä 11.5.2020
- Kainuun maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö 25.5.2020
- Pohjois-Pohjanmaan maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö 3.6.2020
- Kainuun maakunnan yhteistyöryhmä 8.6.2020